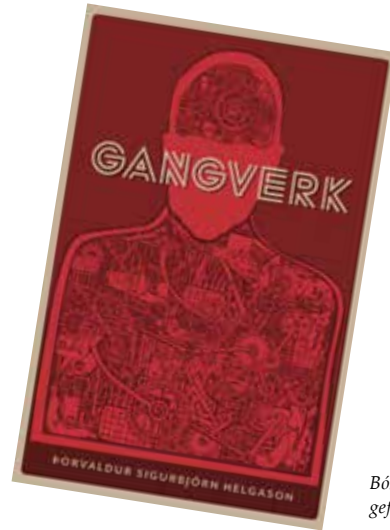

Fimmtán ára í hjartastoppi

Bókin *Gangverk* er gefin út af Forlaginu.

■ ■ ■ Gunnhildur Arna Gunnarsdóttir

Gangandi kraftaverk? Þorvaldur Sigurbjörn Helgason hefur gefið út ljóðabókina *Gangverk* þar sem hann lýsir því þegar hann fór í hjartastopp aðeins 15 ára gamall í þriðju viku sinni á fyrsta ári í Kvenna-skólanum. Hann lak yfir á öxl skólasystur sinnar þar sem þau biðu eftir tíma. Hún hélt hann væri að grínast, en hann var að deyja, hjartað stopp og hann á leið á vit feðranna. Endurlífgunin tók rúman hálf tíma eða eins og hann segir sjálfur: „... 33 mínútur og þrjár sekúndur“. Nú sér bjargráður um að halda honum á lífi bregðist hjartað aftur. Hann er drifinn áfram af vélbúnaði, gangverki.

V

andar spontant
froða í munni
augu stara upp
og til hægri
og til vinstri
á víxl
reagerar örlítið við sársauka
án meðvitundar
yfir í sneiðmyndatækið
með og án skuggaefnis
yfir á gjörgæsludeild
meðferð og kæling

annars hraustur

„Það var ekki endanlega ljóst af hverju ég fór í hjartastopp en nú hef ég verið með bjargráð í nærri 12 ár,“ segir Þorvaldur þar sem við sitjum á mannmörgu kaffihúsi Tes og kaffis í miðbæ Reykjavíkur. Hann fer yfir lífsreynsluna, kældur í marga sólarhringa og haldið sofandi. Hann vaknaði með óráði. „Mig langaði að vinna með þetta og vinna úr þessari reynslu,“ segir hann.

Þorvaldur man ekki eftir björguninni en hefur þó góða mynd af því sem gerðist. „Ég hef fengið að lesa læknaskýrslurnar um atvikið og læknabréf. Það var sláandi en líka áhugavert sjónarhorn. Ég nýtti textann í skrifin og skrifaði ljóð upp úr þessum skýrslum,“ segir Þorvaldur sem fékk sér kaffi með *Læknablaðinu* rétt áður en hann fór til vinnu sinnar í listagalleríinu BERG Contemporary á Klapparstíg.

Ljóðrænar læknaskýrslur

„Tungumálið sem læknaskýrslurnar eru skrifaðar á er mjög áhugavert. Það er sérstakt og örugglega fullkomlega eðlilegt fyrir lækna en fyrir leikmann er þetta mjög einkennilegt mál. Mikið af læknaslettum og fræðitali gáfu textanum sérstaka áferð. Stundum varð til óvænt ljóðræna í þessum bréfum, eitthvað sem örugglega átti ekki að vera skáldlegt. Ég greip á stangli setningar og orð sem voru mjög ljóðræn, sem ég stal og nýtti mér í ljóð.“

Bókin *Gangverk* er ekki sú fyrsta sem hann ritar. Hann hefur áður sent frá sér ljóðabókina *Draumar á þvottasníru*. Fyrir handritið að *Gangverki* hlaut hann Nýræktarstyrk Miðstöðvar íslenskra bókmennta.

Aðdragandi hjartastoppisins var rosa-lega hraður hjartsláttur af og til, eins og hann lýsir, sem hafði liðið hjá, en það

gerðist ekki í Kvennó. „Ég var aldrei greindur með hjartveiki eða sjúkdóm. Þetta kom á óvart,“ segir hann. Bekkjar-systkinin hafi ekki áttað sig á aðstæðum. „Þegar ég datt á öxl bekkjasystur minnar hélt hún að ég væri að grínast, flissaði yfir þessu en eldri stelpur gengu fram á þetta og áttuðu sig á að ekki væri allt í lagi og gripu í taumana.“

23. júlí

hvítir sloppar í röðum
endurtek sömu söguna

aftur
og aftur
og aftur

vona
að í þetta sinn verði hlustað á mig

Breytti þessi reynsla lífi Þorvaldar? „Já, auðvitað, en ég áttaði mig kannski ekki á því strax. Það var ekki fyrr en ég var kominn yfir tvítugt að ég fór að pæla í þessu. Ég áttaði mig á því að ég var búinn að vera með mikinn heilsukvíða,“ segir hann. „Ef ég hafði smá verk einhvers staðar var ég sannfærður um að ég væri kominn með krabbamein.“

Mörgum árum seinna hafi hann tengt kvíðann og hjartastoppið saman og segir að þótt hann hafi breyst geti hann ekki

„Tungumálið sem læknaskýrslurnar eru skrifaðar á er mjög áhugavert. [...] Mjög mikið af læknaslettum og fræðitali gáfu textanum sérstaka áferð. Stundum varð til óvænt ljóðræna í þessum bréfum, eitthvað sem örugglega átti ekki að vera skáldlegt. Ég greip á stangli setningar og orð sem voru mjög ljóðræn, sem ég stal og nýtti mér í ljóð.“

Þorvaldur Sigurbjörn Helgason hefur skrifað ljóðabókina *Gangverk* eftir reynslu sína af hjartastoppi. Mynd/gag

sagt með vissu hversu mikil áhrif stoppið hafði. „Maður er aldrei samur maður 27 ára og 15 ára.“

Hugsaði mikið um dauðann

Hann segist hafa hugsað mikið um dauðann. „Ég var í námi í listaháskólanum, á sviðshöfundabraut, þar sem ég vann verk um hjartað og dauðann. Ég gerði sviðslistaverk sem hét *Gangverk* lífsins og var einhvers konar forveri þessarar bókar.“ Hann hafi farið sem nemi inn á Landspít-

alann með hjartalækninum sínum, Hirti Oddssyni.

„Ég fékk að fylgjast með nokkrum hjartaaðgerðum, sem var magnað. Þá fór ég að gera þessa rannsókn um hjartað, um þessar tvær hliðar þess, líffærið og það hugmyndafræðilega, sem ég nýti áfram í bókinni,“ segir hann. Lokaverkefnið hans hafi verið um dauðann.

„Ég hafði hugsað um hvað dauðinn þýddi og gerði sviðslistaverk sem fjallaði um það,“ segir Þorvaldur. Þátttakendur hafi verið settir í spor þess sem væri að

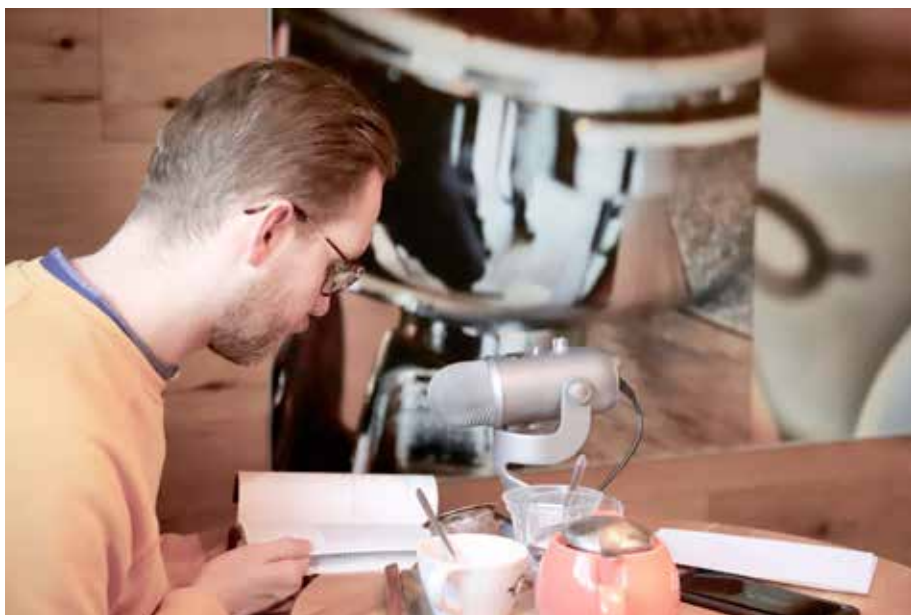
deyja. „Þeir fengu að einhverju leyti að upplifa það að deyja.“

Læknar í návigi við dauðann

Þorvaldur segir öllum hollt að velta eigin dauðleika fyrir sér. „Allir deyja. Við missum öll fólk sem er okkur náð og svo munum við öll á endanum deyja.“ Hver og einn hafi gott af því að velta eigin afstöðu fyrir sér. „Því dauðinn kemur manni í opna skjöldu en það getur hjálpað okkur mikið að skilja og velta því fyrir okkur hvaða merkingu það hefur.“

En er eitthvað eftir dauðann? „Já, í mínu tilfelli var það,“ segir Þorvaldur og brosir. Líf. Áframhaldandi líf. „Þegar maður talar við fólk sem vinnur í miklu návigi við dauðann, eins og lækna og presta, fær maður annað sjónarhorn á dauðann,“ segir hann. „Þá sér maður að þetta fólk ber ákveðna virðingu og lotningu fyrir dauðanum. Burtséð frá trúarskoðunum viðurkenna flestir að dauðinn sé eitthvað sem þeir skilja ekki fullkomlega. Við sem erum lifandi getum aldrei skilið hvað það er að vera dáinn eða hvernig upplifun það er því í 99% tilvika er það óafturkræf upplifun.“

En óttast hann að verða ekki gamall? „Nei, ég þæli ekki mikið í því. Ég er þakklátur fyrir þann tíma sem ég hef og þann sem ég hef fengið. Það sem framtíðin ber í skauti sér tilheyrir framtíðinni.“

Þorvaldur les ljóð á yfirfullu kaffihúsinu *Te og kaffi* í miðbæ Reykjavíkur á marsmorgni. Mynd/gag